

De drie studies 'Brussel Metropool 2040'

Conferenties van 5 juni 2012
Bernardo SECCHI et Paola VIGANO et Kristin JENSEN

Het huidige GewOP, door de Regering goedgekeurd in 2002, wordt momenteel herzien in aansluiting op de Intentieverklaring voor de volledige wijziging van het GewOP dat de Brusselse Regering bij het begin van deze regeerperiode, in november 2009, heeft aangenomen.

In het vooruitzicht van het toekomstige Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) voerden drie internationale, pluridisciplinaire kantoren een grootscheeps prospectief onderzoek naar de ontwikkeling van de Brusselse grootstad tegen 2040. De resultaten van het onderzoek werden door de auteurs voorgesteld op 5 juni.

HET TOEKOMSTIGE GPDO

Een 'duurzaam' ontwikkelingsplan

Zoals de naam het al aangeeft, is de duurzaamheid van de gewestelijke ontwikkeling een belangrijke pijler in het toekomstige Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling, wat niet het geval was in het Gewestelijk Ontwikkelingsplan van 2002.

Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die een antwoord biedt op de noden van vandaag, maar die de mogelijkheden voor de toekomstige generaties om hun eigen behoeften in te lossen intact laat. Duurzame ontwikkeling is sociaal rechtvaardig, economisch doeltreffend en ecologisch verantwoord.

Vijf nieuwe uitdagingen

De Intentieverklaring voor de volledige wijziging van het GewOP identificeert vijf nieuwe uitdagingen:

1. de bevolkingstoename
2. tewerkstelling, opleiding en onderwijs
3. het leefmilieu
4. de strijd tegen de armoede en de dualisering van de stad
5. de internationalisering.

Een dubbele schaalwijziging

In diezelfde Intentieverklaring voor de volledige wijziging van het GewOP wordt benadrukt hoe belangrijk een dubbele schaalwijziging van het toekomstige GPDO, zowel in tijd als in ruimte, wel is.

Met betrekking tot de schaalwijziging in de ruimte, moet er rekening gehouden worden met het reële Brusselse sociaaleconomische bekken en dus niet langer op de schaalgrootte van de 19 gemeentes gewerkt worden, wel op de schaalgrootte van de 'grootstad'. Die schaalwijziging impliceert dat er een samenwerking met de andere twee Gewesten tot stand komt om gezamenlijk samenwerkingsmogelijkheden op alle vlakken af te tasten.

Wat betreft de schaalwijziging in de tijd, moet er een groot debat over de toekomst van de Brusselse grootstad op gang getrokken worden om de grote prioriteiten en vereiste acties vast te leggen; niet langer op de schaalgrootte van een legislatuur, maar op middellange termijn (tegen 2020) en op lange termijn (tegen 2040).

Voorafgaande studies en diagnose

In respectievelijk 2009 en 2010 werden twee diagnoses van de bestaande toestand uitgewerkt:

- De *Stand van zaken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, opgesteld door de Directie Studies en Planning van het BROH, maakt de balans op van de globale beleidsvoering in het Gewest sinds 2000. Ze deed op basis van de antwoorden die ze ontving op de vragenlijst die ze eind 2009 aan alle gewestelijke en pararegionale besturen voorlegde.
- Om het gebrek aan statistieken op het niveau van het GEN-gebied op te vangen, werd een *Stand van zaken van het Brussels hoofdstedelijk gebied* toevertrouwd aan het ICEDD (adviesinstituut voor leefmilieu en duurzame ontwikkeling) en de KU Leuven in samenwerking met de VUB.

Daarnaast werden er drie themastudies gestart:

- *Algemeen plan voor de verbetering van de Brusselse openbare ruimte*
- *Brusselse dichtheden en woonvormen* met daarin een inventaris van potentiële verdichtingsgebieden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- *BXXL – Objectivation des avantages et inconvénients des immeubles élevés à Bruxelles*, een onderzoek naar de voor- en nadelen van hoogbouw in Brussel dat alleen in het Frans beschikbaar is

Een prospectieve visie voor de gewestelijke ontwikkeling

Na die eerste diagnose- en studiefase volgde een tweede fase met de bedoeling een prospectieve en evolutieve 'visie' op de gewestelijke ontwikkeling tegen 2040 uit te werken.

Eenzijds organiseerde het Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling (ATO) *verkennde workshops* bedoeld om ideeën te werven bij de openbare en private krachten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de andere twee gewesten, gericht op verschillende thema's. Het eindverslag van de verkennde workshops kan in PDF-formaat gedownload worden, net als de samenvatting van de thematische workshops.

Anderzijds organiseerde de Directie Studies en Planning van het BROH een internationale wedstrijd voor pluridisciplinaire teams om een territoriale grootstedelijke visie tegen 2040, kortweg 'Brussel Metropool 2040', op te stellen. Bij deze wedstrijd werden er 3 winnende teams geselecteerd (op 17 deelnemende teams). De winnaars zijn: 51N4E, KCAP en Studio 012.

DE STUDIE BRUSSEL METROPOOL 2040

Onderzoeksopdracht van de drie teams

De opdracht van de 3 geselecteerde teams werd in 3 fases onderverdeeld.

Fase 1 bestond uit de ruimtelijke vertaling van de diagnose van het Brussels hoofdstedelijk gebied. Vooral de werking van de grootstad, haar troeven en zwakke plekken, maar ook haar mogelijkheden en bedreigingen moesten daaruit naar voren komen (cf. SWOT analysis).

In fase 2 werd een territoriale 'visie' voor de grootstad tegen 2040 opgesteld. Die visie moest de dimensie 'duurzame ontwikkeling' incalculeren en een antwoord op de 5 voornoemde uitdagingen voorstellen. Ze moest ook rekening houden met goedgekeurde of overwogen gewestelijke projecten en de institutionele realiteit van het Brusselse hoofdstedelijke gebied overstijgen.

In fase 3 werden er voorstellen uitgewerkt om die grootstedelijke visie op lange termijn concreet om te zetten in maatregelen op korte termijn (2014) en op middellange termijn (2020), op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (en niet op grootstedelijke schaalgrootte).

Dat titanenwerk was klaar eind februari. Ondertussen werden de eerste resultaten aan het publiek voorgesteld tijdens een colloquium (19 maart) en een tentoonstelling (van 16 t.e.m. 20 maart) in de BOZAR. De catalogus van de tentoonstelling is nog in de BOZARSHOP en in gespecialiseerde boekhandels verkrijgbaar voor de prijs van 14,90 EUR.

Resultaten van de studie

De drie internationale teams werkten met overgave aan deze opdracht, want de Brusselse situatie vertoont zowel eigen kenmerken als gelijkenissen met andere grootsteden. Hun voorstellen zijn er veeleer op gericht om denkoefeningen en debatten in gang te zetten, dan om concrete 'projecten' voor het GPDO voor te stellen.

Opmerkelijk is dat sommige uitdagingen voor de toekomst met elkaar convergeren:

- de nieuwe aandacht voor de geografie (de valleien, de heuvelruggen, de waterlopen) als steunpunt voor de ontwikkeling via de opwaardering van het landschap en het beheer van het water/de overstromingen;
- de voordelen om ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit nauwer aan elkaar vast te koppelen, zowel in het grootstedelijk gebied (samengesteld uit middelgrote steden in volle bloei) als op het grondgebied van het Gewest. De nieuwe GEN-stations zullen een nieuwe aantrekkingskracht uitoefenen; daar moet op ingespeeld worden met het oog op een rationelere ordening en een zuiniger grondbeheer;
- de nood aan de herschikking van de stad, dankzij de herstructurering van volledige gebieden (zoals

het kanaalgebied), de verdichting van bepaalde gebieden en de herwaardering van de grote openbare ruimtes;

- de kwaliteit van het leefkader als antwoord op de sociale dualisering.

De voorgestelde maatregelen zijn vernieuwend, zowel op het kwantitatieve als op het kwalitatieve vlak. Tegen het jaar 2040 zal de breuk met wat we vandaag kennen inderdaad onafwendbaar en onontbeerlijk zijn.

De radicale voorstellen van de drie teams effenen het pad voor nieuwe denkpijlers, zoals: het 'no car-scenario' van Studio 012 dat de auto uit een deel van het Gewest bant, de 'Iconographic Urban Fabrics' van 51N4E die zowel een radicale vermenging als een ongeziene combinatie van lokale en internationale ambities impliceren, of ook de 'verdichting van het grondgebied' van KCAP die naar een zeer hoge milieukwaliteit streeft.

Studiebureaus

51N4E/BBS/AUC: Freek PERSYN/Bas SMETS/Djamel KLOUCHE
 Delaunoystraat 58 - 1080 Brussel - Tel.: 02 503 50 89
 Mail: FreekPersyn@51n4e.com

Studio 012: Bernardo SECCHI en Paola VIGANÓ
 Karmelietenstraat 2a - 1000 Brussel - Tel.: 02 350 82 26
 Mail: secchi.vigano.belgio@secchi-vigano.it

KCAP Architects § Planners: Kees CHRISTIAANSE, Kristin JENSEN en Riikka TUOMISTO
 Piekstraat, 27 - 3071 Rotterdam (NL) - Tel.: +31 107 890 300
 Mails: k.jensen@kcap.eu ; r.tuomisto@kcap.eu ; secretariaat@kcap.eu

[www.stedenbouw.irisnet.be/Studies en publicaties/Conferenties en Middagen](http://www.stedenbouw.irisnet.be/Studies%20en%20publicaties/Conferenties%20en%20Middagen)